

IMPACTUL EUROPENIZĂRII ASUPRA PROCESULUI DE SOLUȚIONARE A CONFLICTELOR

Victoria BOIAN

Catedra Relații Internaționale

"Europeanization" is a fashionable but contested concept. The term is used in a number of ways to describe a variety of phenomena and processes of change. Europeanization as an analytical concept is used to examine the changes in domestic structures and policies that occur in response to policies and practices institutionalized at the European level. It stands for a process in which the European rules, mechanisms and collective understandings interact with the given domestic structures. The EU new-neighbourhood policy is an important opportunity for East-European states to strengthen their political system and develop their economy by obtaining the EU financial and political help. One of the EU basic interests is ensuring its internal and external security. The main aspect of cooperation between EU and the new neighbours in the domain of security are: combating the common threats, preventing conflicts, managing crises and promoting democracy.

At the present moment EU is playing an active role in the process of Moldovan frozen conflict resolution. EU is an official member of the negotiation format, and its presence moved a little bit further the negotiation process.

Uniunea Europeană reprezintă cel mai evoluat model de integrare regională, fiind bazat pe un sistem juridic comun și pe instituții cu prerogative supranaționale. Cu toate acestea, UE are o structură de guvernare inedită, complexă, confuză și aflată în proces de continuă dezvoltare.

Unul dintre cele mai controversate aspecte, care apare atunci când se pune în discuție oportunitatea integrării europene a oricărui stat, ține de suveranitatea națională a acestuia. De problema dată sunt preocupate, mai ales, statele mici și fostele state membre ale blocului socialist din Europa Centrală și de Est. După redobândirea independenței politice și a suveranității naționale în 1989, ele se află în fața unei șanse istorice de a face parte dintr-o Europă unită, dar aceasta implică noi cedări de suveranitate. Uniunea Europeană oferă statelor europene, în special celor mici și mijlocii, posibilitatea de a-și urmări interesele naționale în cadrul unei comunități economice și politice mai largi și mai influente, care poate reacționa mai eficient la provocările externe [1].

Europeanizarea, drept concept analitic, este folosit pentru a examina schimbările din structura și politicile interne ale statelor, care apar ca răspuns la instituționalizarea politicilor și practicilor la nivel european. Ea reprezintă un proces în care regulile, mecanismele și conceptele europene, general acceptate, interacționează cu structurile interne. De aici rezultă că europeanizarea este marcată de către relațiile reciproce dintre diversele straturi, care constituie structura europeană multinivelară.

Teoreticienii au propus mai multe definiții ale conceptului de europeanizare, care evidențiază, de exemplu, anumite caracteristici de guvernare din cadrul UE, implementate în afara granițelor, sau impactul dinamicii integrării europene asupra procesului intern de luare a deciziei. Putem remarca, însă, că în nici una din ele nu se face careva legătură între europeanizare și soluționarea conflictelor sau reglementarea crizelor secesioniste. Astăzi putem afirma că europeanizarea în sfera reglementării conflictelor secesioniste ar trebui să fie percepută drept un proces în care sunt încurajate și puse în mișcare instituțiile europene, în primul rând Uniunea Europeană, făcându-se o legătură între rezultatul final al conflictului cu un anumit grad de integrare a părților implicate în conflict în structurile europene.

În afara reglementării conflictelor, transformării și soluționării acestora, UE poate acționa în două moduri. Ea poate furniza un cadru pentru soluționarea dilemelor constituționale legate de crizele secesioniste sau poate acționa direct ca mediator sau indirect, susținând eforturile de mediere a părților implicate în conflict [2].

Procesul de europeanizare este un fenomen actual și pentru Republica Moldova, considerațiile fiind că UE joacă un rol din ce în ce mai important în realizarea unor schimbări în procesul de soluționare a conflictului din Republica Moldova.

În primii ani de independență, politica externă a Republicii Moldova a fost orientată mai mult către Est; abia în ultimii ani se observă o re-orientare hotărâtă a politicii externe, culminând cu declararea integrării europene drept principala prioritate. Cu toate acestea, baza legală a relațiilor UE cu Moldova datează din perioada primilor ani de independență și este formată din Acordul de Parteneriat și Cooperare (APC) semnat la 28 noiembrie 1994 și intrat în vigoare la 1 iulie 1998 pentru o perioadă inițială de 10 ani. Documentul stabilea cadrul instituțional al relațiilor Moldova-UE, cadru funcțional și în prezent [3].

Transnistria a devenit doar recent obiectul acțiunii politice a UE. Începând din 2003, UE a luat mai multe măsuri în legătură cu situația din Transnistria [4]:

- în februarie 2003 a instituit interdicția privind acordarea vizelor conducerii transnistrene, interdicție reînnoită în 2004 (din acest punct de vedere, UE situează regimul Smirnov pe același plan cu regimul Lukașenko);
- a inițiat negocieri moldo-ucrainene cu privire la acordurile vamale și de frontieră;
- în noiembrie 2003 a intervenit – prin Înaltul Reprezentant Javier Solana – pentru determinarea guvernului moldovean de a nu accepta planul Kozak;
- a negociat un plan bilateral de acțiune cu Moldova în cadrul politicii de vecinătate europeană (ENP);
- în martie 2005 a numit un reprezentant special pentru Moldova în persoana diplomatului olandez Adriaan Jacobovits de Szeged și a deschis în toamna lui 2005 un birou al Comisiei Europene la Chișinău. Sarcinile acestui reprezentant sunt: consolidarea contribuției UE la rezolvarea conflictului transnistrean; stabilirea unor contacte cu guvernul de la Chișinău și cu alți actori interni pentru a oferi UE consiliere în privința politicilor de urmat; dezvoltarea politicilor europene privind relațiile cu Moldova și cu regiunea, în special în sensul prevenirii și soluționării conflictelor.

UE a depus eforturi considerabile pentru a se ajunge la semnarea la 7 octombrie 2005 de către Comisia Europeană, Republica Moldova și Ucraina a Memorandumului de înțelegere cu privire la misiunea UE de asistență la frontieră. După introducerea ștampilei vamale noi la 1 septembrie 2001 de către conducerea Moldovei, administrațiile de la Kiev refuzau categoric să creeze posturi vamale mixte de-a lungul porțiunii transnistriene a frontierei moldo-ucrainene. Cabinetul de miniștri al Ucrainei, condus de Iulia Timoșenko, a adoptat la 26 mai 2005 trei documente (Hotărârea nr.400; Ordonanțele nr.164-r și 165-r), a căror aplicare urma să stopeze fluxul de mărfuri fără plata în prealabil a taxelor și impozitelor în bugetul Republicii Moldova și fără specimente vamale, eliberate de Republica Moldova. Or, aplicarea acestor hotărâri ale Cabinetului de miniștri al Ucrainei a fost suspendată printr-o dispoziție verbală a Președintelui Victor Iușcenko [5].

Deocamdată cel puțin, poziția UE presupune monitorizarea frontierei moldo-ucrainene în scopul stopării traficului ilegal de armament, droguri, ființe umane, asumându-și și rolul de observator activ la procesul de negociere care a căpătat un nou format: cinci plus doi. UE pedalează mai mult pe o abordare numită generic „ambiguitate constructivă”, așteptând ca autoritățile de la Chișinău să se mobilizeze pentru atingerea obiectivelor de integrare, edificând un stat viabil, stabil și democratic, pe baza unor legături strânse și valori europene legate de democrație, supremația legii, drepturile omului, inclusiv libertatea de expresie [6]. Însă, nu trebuie de uitat că UE este una dintre cele mai generoase structuri, care contribuie la restructurarea Republicii Moldova, ea urmând să acorde asistență macro-financiară pentru anul 2007-2008 în valoare de 45 milioane euro, bilanțul pe anii 1991-2006 fiind de 320 milioane euro [7].

În ultimii doi ani avem parte de o schimbare permanentă de acțiuni politice din partea regimului de conducere, ceea ce duce în final la o stagnare a procesului de negociere și în aceste condiții este greu de pronosticat un anumit curs al evenimentelor. Uniunea Europeană își menține stabilitatea politică față de Republica Moldova, dar totuși nu riscă să-și asume un rol mai mare decât cel de observator activ. Este evident faptul că Republica Moldova urmează să dea dovadă de maturitate politică și de consecvență în soluționarea conflictului, de modelare a instituțiilor statale și comunitare conform standardelor europene, orientându-le spre valorile democratice.

Referințe:

1. Prohnițchi E., Prohnițchi V. Analiza perspectivelor de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană / Republica Moldova și Integrarea Europeană. Elemente de Strategie. - Chișinău: Institutul de politici publice, 2003, p.7.
2. Emerson M., Vahl M., Cappieters B., Huysseune M., Kovziridze T., Noutcheva G., Tocci N. Europeanization and secessionist conflicts: concepts and theories / Europeanization and conflict resolution. - Academia Press, 2004, p.22.
3. Roșca A. Evoluția relațiilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană. - În: Reformele instituționale în Republica Moldova în contextul integrării europene: Materialele conferinței științifice internaționale, 25 octombrie 2006. - Chișinău, 2006, p.15.
4. Transnistria. Evoluția unui conflict înghețat și perspective de soluționare. Raport de analiză politică. - București: Institutul „Ovidiu Șincai”, 2005.
5. Nantoi O. The East zone conflict in the Republic of Moldova: a new approach // www.ipp.md, 20.04.2006.
6. Munteanu I. Este Moldova pregătită pentru UE? // <http://www.viitorul.org/public/368/ro/Munteanu%20edited2.doc>, 31.04.2007.
7. Relațiile RM-UE, 2006 // <http://www.europa.md/rom/sbmen/43#3>, 31.04.2007.

Prezentat la 02.05.2007